Posamezna štev. Din 1·50. Poštnina pavšalirana.

Št. 6. Ljubljana, v četrtek, dne 7. februarja 1924. Leto II.

LJUDSKI TEDNIK

Neodvisno glasilo slovenskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.

Naročnina: za celo leto . . Din 50·— mesečno . . . . Din 5·— za pol leta . . „ 25·— za inozemstvo „ 80·—

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, Sodna ulica št. 5.
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Rokopisi se ne vračajo.
Oglasi se računajo po tarifu. — Poštno-čekovni račun št. 13.236.

Belgrajska zmešnjava.

Radikalna vlada je v latentni krizi, ima pa še vedno večino v narodni skupščini. Gosp. **Radič sedi na Dunaju** in pošilja od tam jugoslovanskemu svetu svoja povelja in svoje izreke. **V Belgradu kuhajo gg. Davidović, Korošec** in **Spaho,** to se pravi skrajni „liberalci", skrajni „klerikalci" in skrajni Turki, svoj opozicijonalni „blok" v ta namen, da ž njim zastrupijo radikalno vlado, kateri načeluje gospod **Pašič.** Ta sam je pa trenotno nekoliko bolan in ne zapušča svojega stanovanja, kar je pri osemdesetletnem gospodu razumljivo. Pri kuhanju „bloka" pa ne gre tako gladko, kot bi nekateri želeli, ker je **preveč kuharjev** in stara „liberalno-klerikalna" ljubezen malo nagaja. Povrh je pa menda tudi še nekaj nesporazumljenja med radikalno vlado in krono radi pravic najvišjega faktorja v državi.

Gospod Davidović ima seveda polno in **globoko utemeljeno zaupanje do dr. Korošca, ta pa do njega.** Skrajni Turki in skrajni „klerikalci" so pa itak že dalje časa oženjeni. Zakaj ob tako ugodnih razmerah ne pride do ustanovitve bloka, ni ravno razumljivo. Še manj razumljivo je, da se v Sloveniji krvavo ravsajo naprej klerikalci in liberalci i. s. med seboj, ko vendar hočejo v Belgradu skupaj priti in še celo **skupno vlado ustanoviti.** Eden drugemu očitajo **težko krivdo,** da doslej še ni bloka", ki ga obojni hočejo. „Klerikalcem" se očita od hudomušnih „liberalcev", da nimajo poštenih namenov. To seveda ni res, ker so „klerikalci" vedno pošteni, drugače bi ne bili razni visoki gospodje na njihovi strani. Poleg tega se je vsak lahko prepričal o poštenosti slovenske ljudske stranke **vsaj** od zadnjih volitev sem, ko so gospodje dr. Korošec in njegovi sodrugi vse vestno spolnili, kar so obljubovali pri volitvah.

Obljubovali so, da bodo zaprečili, da bi prišli „liberalci", ali kakor se jim sedaj pravi **demokrati,** zopet na vlado in so **to tudi izvršili.** Drugih obljubljenih reči sicer do sedaj še niso izvršili, toda „to že še pride". Treba le malo počakati. Poslanci SLS jamčijo s svojo izredno možatostjo za to, da se vojskujejo „kakor tigri" za te svoje obljube in takim kavalirjem mora vsak verjeti, brez razlike strank. Pomisliti mora vsak pošten in razsoden človek, da imajo od volitev sem gospodje poslanci SLS polne roke opravka s stvarmi, katerih **niso** nikdar obljubovali. Obljuba sicer dolg dela, a ravno ta značica kaže, kako pošteni so SLSarji, ker so še vse na dolgu, kar so obljubovali, razen, da ne **puste demokratov na vlado.**

Zdaj pa pride v poenostavljenje problema še tole: Kaj pomaga „blok", če nima opozicija večine v skupščini? Nič. Za to večino pa ni drugega treba, kot da pride kakih 30 do 40 Radičevih poslancev v skupščino in tam glasujejo s Korošcem vred zoper vlado gospoda Pašića. Treba torej le primernega „befela" z Dunaja, iz katerega je cesar šel in v katerega je Radić prišel. Gospod Stjepan Radić je pa nekoliko siten in stresa nekatere sitnosti radi gospoda **Pribičevića.** Tudi zahteva nekatere sitne obljube od demokratov. Od dr. Korošca pa — in tu je krivica — ne zahteva nobenih obljub. Pravijo, da nanj drži, kakor na Dunaju pravijo, velike štuke. Bodi, kakor hoče, **od Korošca** ne zahteva Radić nobenih obljub. Pač pa polaga **važnost na obljube gospoda Davidovića.** Kdo naj se spozna v takih protislovjih! To je tem večji čudež, ker tudi od gosp. Pribičeviča ne zahteva nobenih obljub, temveč samo, da naj izvrši dobrohoten harikiri, po stari in čestitljevi japonski šegi. Vse kar je staro, je čestitljivo, samo **zdravo** ni vselej, pravi gospod Pribičević sam. Pa še nekaj je vmes. Radič je v svoji veliki zmedenosti federalist, demokrati pa so v svoji izredni jasnosti centralisti. „Blok" pa naj omogoči in zasigura, da delajo **skupaj za iste cilje federalisti in centralisti.** Dr. Korošca, ki jemlje take stvari izredno resno, to nič **ne moti,** bolj lahkomišljenim demokratom in g. Radiću samemu pa dela to **nemalo preglavice.**

Zato se zbirajo v Belgradu pridno poglavarji opozicijskih strank, ki so sklenili na zadnjem sestanku, da ne bodo v bodoče nikomur več pravili, kaj da so govorili in sklenili. To je seveda predlagal gospod Korošec i. s., kakor je izdal poslanec Škulj, zato, da si prihrani nekaj časa za nujnejše posle, katere mora še opraviti z radikalno vlado, preden skočijo tigri na njo.

Vmes je pa še nekaj. Čuje se, da se gospod Radić zaupno pogaja z radikalno vlado, seveda ne osebno, temuč po posredovalcih. Pravijo, da je postavil zdravo načelo: Kdor več da! To pa seveda ne v denarju, temveč v hrvatskih pravicah — in tu je menda ena načelnih razlik med njim in SLS. — Gospod Pašić pa, ki je trenotno bolan, sedi v svoji hiši v Belem Gradu in se za vse te reči in dogodke **prav nič ne briga.** Pravijo, da ima popolno poverenje v dr. Korošca. Pa se bo zmotil, ker je dr. Korošec vse skozi lojalen in izvanredno odkrit človek in še nikdar ni nikogar varal, in če ga je, je dotični sam kriv! Če bo varal gospoda Davidovića, bo kriv gospod Davidović, če bo pa varal gospoda Pašića, bo kriv gospod Pašić. Eden bo gotovo kriv. Gospod Pašić n. pr. je znan kot izredno lahkokrven in zaupljiv in kot star parlamentarec **dobro ve,** da gospodu Korošcu lahko zaupa. To pa **ve tudi gospod Davidović.**

Kaj bo iz tega? Nam se dozdeva, da je treba še počakati, da gospod Pašić ozdravi. Pa kako naj revež ozdravi, ko ga vedno nadlegujejo njegovi ministri in dr. Korošec!

Na vsak način je dobljenega nekaj časa, ki se lahko porabi za reševanje ministrskih obtožb. Opozicija že podpisuje obtožnico proti bivšemu ministru pravde gospodu Markoviću, radikali pa napovedujejo še en koš takih obtožb zoper bivše demokratske ministre. Potemtakem je narodna skupščina za nekaj časa preskrbljena z delom, dokler Pašić ne ozdravi. Nesreča bi bila le, če bi se nalezli njegove bolezni še drugi, ki k njemu hodijo, z nenadomestljivim Koroščem vred! Kaj bo, kaj bo?

Naj se o tem premišljuje. Mi, ki smo neodvisni od strank in samo odvisni od zdrave pameti, ne pridemo do nobenega zaključka. Naj sedaj premišljujejo še tisti, ki so odvisni samo od strank, a popolnoma neodvisni od zdrave pameti.

Franjo Bartol:

Vprašanje francoskih reparacijskih zahtev.

Težka atmosfera vojnih posledic še vedno duši celotni gospodarski razvoj Evrope. Stolp, ki je bil zgrajen do nedoglednih višav, je zrušen in preteklo bo marsikatero desetletje, pretrpeti bo treba mnogo truda, predno bo stal zopet kamen na kamenu. Ententa je odprla za nekaj časa prosto pot svoji trgovinski ekspanzivnosti v Levanti in vzhodni Aziji, kakor tudi v južni Afriki, kajti verzajlski mir je zvezal za dolga leta telo Nemčije; čeprav se še tako visoko zopet povzpne, ji bo vedno visel nad glavo Damoklejev meč reparacij.

Vsota celotnih vojnih obvez v denarju in blagu, katere mora plačati Nemčija (5% odpade na Jugoslavijo) znaša 132 milijard zlatih mark, to se pravi trikrat toliko, kolikor je zlata na celem svetu. Nemčija bi torej morala kakorsibodi že pridobiti trikrat vse to bogastvo in ga trikrat dati ententi na račun reparacij. Toda cel svet čuti in ve, da tega ne zmore nobena država na svetu, celo Amerika ne.

Francija in Belgija pa s pravico zahtevata, če vzamemo v juridičnem smislu, s krivico, če etično mislimo. S pravico zato, ker jima je prisodilo to vsoto mednarodno sodišče, ker je na njenem ozemlju za tisoče in tisoče milijonov frankov uničenega; s krivico zato, ker je kriv vojske eden kot drugi.

Toda mednarodno pravo je tako, da mora nositi vse posledice oni, ki je poražen in Francija nujno rabi denar, kajti cela njena vzhodna fronta je bila uničena in za zopetno vpostavitev zdravih predvojnih razmer bo treba mnogo, mnogo milijard. Ravno te dneve se razpravlja v francoskem parlamentu o ogromnih vsotah, katere mora plačati fiskus onim, ki so bili ogroženi in berejo se vsote, ki gredo v milijone in to samo enemu gospodarju. V ta namen je finančni minister razpisal posojila, katera je francosko ljudstvo z vidnim zanimanjem podpisavalo, saj je izšlo zmagoslavno iz vojske in Nemčija bo itak morala vrniti ta denar. Zato pa je Poincaré zgrabil po garancijah, ko je videl v Nemčiji pasivno rezistenco in okupiral je poruhrsko ozemlje, ki je vrelec bogastva, podlaga celotne industrije, celotnega gospodarskega razvoja, kajti brez premoga ni industrije, posebno še v Nemčiji ne, kjer vodna moč skoro ne pride v poštev.

Vprašanje je pa, ali bo mogla Nemčija izvršiti svoje obveznosti. Neki nemški univerzitetni profesor je sanjal te-le lepe sanje: Posrečilo se mu je, da je znašel aparat, s katerim je spremenil s pomočjo svetlobe vsak predmet v zlato. In zaklical je v svet: „Sedaj smo gospodarji sveta mi, kajti našli smo malika, za katerega so padali in krvaveli, stradali in trpeli milijoni. Ententa, če se tvoje vojno brodovje približa naši obali, ga bodo naši stroji, ki so postavljeni ob celotni naši meji, spremenili z moštvom vred v zlato. Če boš pognala svoje vojne trume proti naši domovini, se bodo 50 km pred našo mejo ustavile in stvorile zlato obzidje." Pa žal, bile so to samo sanje.

In vkljub temu mnogi gospodarski politiki pravijo, da je Nemčija dovolj bogata, da plača odmerjene reparacije. Znani nemški bankir Pohl pa je zapisal v „New Yorker Times-u", da inozemstvo nadcenjuje bogastvo Nemčije, zlasti pa njeno premoženje v inozemskih papirjih. Ljudstvo je obubožalo, posebno srednji stan, ki je nalagal svoje prihranke v papirnato marko. Celotno premoženje nemških privatnikov ceni Pohl malo nad 500 milijonov dolarjev, medtem ko je vrednost domačih industrijskih in bančnih podjetij ogromno padla in kapital mnogih akcijskih družb dosega komaj 5% predvojnega. Devize, s katerimi je nemški industrijalec plačeval surovine v inozemstvu, so se kmalu izčrpale, posebno še, ker jih je moral uporabljati za izplačevanje svojih delavcev ob padanju marke.

Vendar pa moramo ta poročila bolj kritično vzeti, kajti celotna pozornost nemških kapitalistov je obrnjena za tem, da prepriča svet, češ, da je Nemčija popolnoma bankrot, da je slečena že do golega, da ni pri njej dobiti ničesar več; ravno sedaj namreč deluje mednarodna komisija, ki preizkuje plačilno zmožnost Nemčije. Stinnes pa, veliki kapitalist Nemčije, se pogaja na Češkem za nakup kopališč, v Bosno bi rad vtaknil svoje roke, v Ameriki snuje velikanske petrolejske transakcije, v avstrijski „Alpine" je visoko angažiran.

Gotovo je, da vlada v nemški industriji velika panika, ki pride do izraza posebno v akcijskih kurzih, kajti večina papirjev niti približno ne dosega predvojne notacije. Pričakovati bi bilo, da bodo planili inozemci po cenenih akcijah in si tako osvojili vsaj delno nekatere panoge industrije, pa kaže se ravno nasprotno; velika množina akcijskih paketov je bilo prodanih iz inozemstva, posebno iz Amsterdama, na

berlinski borzi, to pa zato, ker nemške akcije ne prinašajo velikih, oziroma nikakih dividend in se tako kapital momentano ne rentira, drugič pa je tako sitna in težavna situacija in ni upov, da se izboljša v doglednem času, kajti pretežni del reparacij bo odpadel na industrijo in trgovino, tako da le-ta ne bo mogla izdajati visokih dividend.

Večkrat se sliši očitanje od raznih strani, zakaj nemški privatniki ne žrtvujejo svojega imetja, ki ga imajo v devizah, za reparacije Franciji. Bi pa to bilo smotreno? — Nikakor ne. Recimo, da znaša celotni nemški kapital v inozemstvu tisoč milijonov dolarjev, to bi bilo vredno štiri milijarde zlatih mark. Toda kaj pa je to 4 proti 132, celih 128 milijard bi ostalo še neplačanih. Na drugi strani pa bi bil vzet celotnemu gospodarskem življenju narodni kapital, možnost za razvoj in delo in konsekventno tudi možnost, da dobe upniki kedaj svoje plačilo. Toda, ako hočemo, da nam dolžnik plača svoj dolg, ga ne smemo zapreti v ječo, vzeti mu vse, kar ima, ga izstradati in uničiti, ampak pustiti mu priliko, da se opomore, dati mu možnost dela, da popravi, kar je bolnega, kajti šele potem bo mogel plačati svoj dolg.

To so spoznali tudi vodilni politiki. V „Libre Belgique“ beremo, da bi bilo dobro, ko bi se poruhrsko ozemlje izpraznilo, kajti Nemčija brez njega ne bo mogla za stalno na noge, ker ji bo vedno manjkala v budgetu velika aktivna postavka davkov.

Če hočemo biti objektivni, moramo priznati veliko delavnost in nadarjenost nemškega naroda. Tako je n. pr. industrija anilinskih barv nemški monopol, pridobljen ne s silo materije, ampak duha. Angleški in amerikanski industrijalci so poizkušali, da izpodrinejo za vedno nemško konkurenco, zasegli so nemške patente, toda vkljub temu njihovi produkti niso zadovoljili konsumentov in vkljub državni subvenciji je velika množina tovaren že likvidirala. Zadnji čas je sklenilo par največjih angleških barvnih tovaren z nemškimi interesne skupnosti in pričakovati je, da se s pomočjo tujega kapitala ta panoga zopet povzdigne do predvojne višine, pa ne samo kemična, ampak tudi druga industrija, zlasti še, ker ima Nemčija v Rusiji velikanski trg in tamkaj bodo angleški in drugi trgovci težko konkurirali z Nemčijo, čeravno je te dni tudi Anglija Rusijo priznala de jure, ker Anglija bolj rabi Rusijo za svojo trgovino, kot pa Rusija njo.

Vprašanje francoskih reparacij je zelo delikatno; nemški narod bo moral napeti zadnjo žilo na svojem telesu, uspehi na gospodarskem polju, ki jih bo dosegel posameznik, bo konsumiral fiskus, da bo kdaj mogel saldirati knjigo vojnih reparacij, čeprav bi jih znižala mednarodna komisija, toda gotovo je, da ostanejo še v bajni višini.

Pa recimo, da bodo Nemci poplačali svoje prve obveznosti in da se zopet gospodarsko visoko dvignejo. Kaj bo vse to pomagalo? Celotna kemična in fizična znanost pojde za tem zopet, kako iznajti še hujših morilnih plinov in aparatov, kako se maščevati nad Francozi. In izbruhnila bo zopet borba med obema velikima narodoma, iz nje pa bosta prišla oba oslabljena in tako dalje, dokler ne bo poginil eden izmed njiju ali pa oba. Zato pa je francoska kontinentalna politika zelo dalekovidna, zato daje kredite mali ententi, zato rabi Italijo in Anglijo, zato prijateljski in vojaški pakti. Ni zastonj rekel Masaryk: „Ne potrebujemo samo mi Francije, ampak tudi ona nas.“ Žal, da veliki narodi tako slabo vršijo svojo nalogo, da tako malo posvečajo svojo pozornost kulturi, mirni konsolidaciji držav in da v divji konkurenci z rabiatno vehemenco loputajo po tekmovalcu.

Wilson umrl.

V nedeljo zjutraj je umrl v Washingtonu bivši predsednik severoameriških Zedinjenih držav Woodrow Wilson. Bil je že dalje časa bolan. Po izjavah zdravnikov je umrl na arteriosklerozi.

Z Wilsonom je umrla politična osebnost, ki ji bo v svetovni zgodovini ohranjen vedno časten spomin. Wilsonovo ime je bilo tudi pri nas popularno. Ob prevratu so mu vzklikali v sleherni naši vasi. Noben tuj državnik se ni pri nas tako slavil kakor predsednik Zedinjenih držav Wilson.

Ideja svobode, zlasti malih narodov, je zbrala okoli Wilsona ves svet.

Silna moralna in fizična svetovna moč se je postavila vsa proti enemu samemu narodu, proti nemškemu narodu, čegar imperialistične težnje so naletele na splošen odpor vseh drugih narodov. V trenutku, ko je Wilson proglasil načelo morale in pravice proti bahavemu nasilstvu, je stal Wilson na vrhuncu svoje slave in moči. Bil je vodja sveta in sodnik v imenu človečnosti.

Nad ideali, ki jih je postavil Wilson, je po vojni sicer zmagala realnost, spletke praktičnih diplomatov, in Wilson se je moral umakniti. Povojna Evropa pa bi izgledala drugače in bila bolj pravičnejše urejena, ako bi po Wilsonu proglašena načela udejstvovali evropski državniki tako, kakor jih je zamislil Wilson in kakor so jih tudi razumeli evropski narodi, ko so jim bila proglašena.

Wilsonu ni bilo lahko zbrati okoli sebe vsega sveta za neko abstraktno idejo. Niti mu ni bilo lahko pridobiti zase praktične Amerikance za materijelne in krvave žrtve idealom, ki so končno ostali vendarle samo ideali, kakor nam je pokazal izid svetovne vojne ponovno. Bilo mu je to tudi težko radi takozvane ameriške Monroe-doktrine, po kateri Amerika ne dopušča, da se kdo vmešava v ameriške zadeve, in po kateri se istotako niti Amerika noče vmešavati v evropske zadeve. Da je Amerika posegla v svetovno vojno in evropsko politiko, je bil uspeh Wilsonove osebne veličine. Temu dejstvu doslej v svetovni zgodovini ni primere.

Vojni zavezniki, ki jih je Wilson rešil pogube, se niso pokazali vredne njegove podpore. Pijani zmage so se postavili na isto stališče nasilnega urejevanja državnopolitičnih odnošajev, proti kateremu so se sami borili ali pa so vsaj govorili, da se bore. Prvikrat v zgodovini se je zgodilo, da je predsednik Zedinjenih držav zapustil ameriško zemljo, ko je prišel Wilson po vojni v Pariz na mirovno konfrenco, da pomaga evropskim narodom urediti medsebojne odnošaje po načelih, ki jih je med vojno proglasil. V Parizu pa je doživel razočaranje, ko je videl, da so tudi zavezniški diplomati okuženi z isto boleznijo, katero je hotel ozdraviti.

Wilson se je vrnil v Ameriko, ko je videl neuspeh svoje velike idealne akcije. Umaknil se je v Ameriko, Amerika pa se je vrnila k Monroevi doktrini, od katere jo je bil Wilson začasno odvrnil v svojem idealizmu. Amerika je proglasila svojo desinteresiranost na evropskih vprašanjih in najznačilnejše je, da ni niti vstopila v društvo narodov, ki se je ustanovilo na iniciativo Wilsona.

Kaj smo mi Jugoslovani, zlasti pa Slovenci, izgubili z odhodom Wilsona iz Pariza, nam najbolje dokazuje ravnokar sklenjeni sporazum z Italijo. Stotisoče primorskih Slovencev in Hrvatov je ostalo pod italijanskim jarmom, zmagala je imperialistična politika nad Wilsonovim načelom samoodločbe narodov. Niti kompromisni predlog o takozvani Wilsonovi črti ni obveljal.

Če pa je Wilsonov princip o samoodločbi narodov doživel delni neuspeh, ni še s tem dokazana njegova neupravičenost, ravno nasprotno, razvoj evropskih razmer nam dokazuje, da ni pričakovati trajno urejenih odnošajev med evropskimi narodi prej, dokler se ta princip ne uveljavi popolnoma.

To danes tudi že spoznavajo vodilni evropski državniki, zato se povsod kaže duh pomirljivosti, se sklepajo sporazumi. Vprašanje pa je, kolike vrednosti so ti sporazumi. Le takrat, kadar bodo poravnane storjene krivice, kadar bo vsakemu narodu v Evropi zagotovljena samoodločba, se more misliti na trajnejše mirno sožitje vseh evropskih narodov.

Zmaga predsednika Zedinjenih držav Wilsona ni bila popolna. Wilson je umrl, — ideje njegove pa bodo ostale večno žive in bodo vedno živele v prvi vrsti pri tlačenih narodih.

Slava Wilsonu!

*

Thomas Woodrov Wilson je bil rojen 28. decembra 1856 v Stawntonu v državi Virginiji kot sin prezbiterijanskega duhovnika. Wilson je dovršil svoje študije na vseučilišču Princeton, nakar se je nastanil kot odvetnik v Atlanti. Po dveh letih je odšel ponovno na vseučilišče v Baltimore, kjer je študiral politične vede. L. 1895 je izdal svoje prvo znanstveno delo ter je bil imenovan za profesorja zgodovine in socialne ekonomije na Bryn Hawer College. Leta 1890 je bil imenovan za profesorja državnega prava na vseučilišču Princeton, a l. 1902 je postal predsednik tega vseučilišča, ki ga je reorganiziral, da je postalo eno izmed najboljših v Ameriki. Leta 1910 je bil izvoljen za guvernerja države New Jersev in je tako postal iz profesorja državnik. Stopil je takoj v borbo z konzervativci in ga je demokratska stranka izvolila za svojega predsednika. Leta 1912 je bil izvoljen za predsednika Zedinjenih držav in leta 1916 je bil ponovno izvoljen za predsednika. Wilson je spisal zelo mnogo del znanstvene in politične vsebine.

K ekspozeju finančnega ministra.

Zadnje dni se je vrednost dinarja na curiški borzi zopet nekoliko dvignila. Dasi ni pričakovati, da bo dinar nenadoma se pospel na večjo višino, vendar pa kažejo mnoga znamenja, da se bo ustalil na višjem kurzu.

Znano je, da je vrednost našega denarja na inozemskih borzah najzanesljivejše merilo, v koliko zaupa inozemstvo v naše gospodarske in politične razmere in kako te razmere presoja.

Čisto gotovo je, da je v inozemstvu na boljšo presojo našega gospodarskega in političnega položaja vplivalo dejstvo, da je končno došlo do sporazuma med Jugoslavijo in Italijo. Spor z Italijo nam je v gospodarskem oziru mnogo škodoval na inozemskem trgu, ki je videl v Italiji le evropsko velesilo in našo neposred-

G. Keller:

Obleka naredi človeka.

(Dalje.)

Strapinski je prinesel k zaroki darila za nevesto, ki so ga veljala polovico njegovega posvetnega premoženja, drugo polovico pa je porabil za svečanostno zabavo, ki jo je hotel prirediti v čast svoji nevesti. Bil je ravno predpustni čas in ob jasnem nebu zapoznelo lepo zimsko vreme. Ceste so bile najpripravnejše za vožnjo s sanmi, kakor le malokdaj, in gospod Strapinski je priredil zato izlet s sanmi in plesno zabavo v gostilni, ki je bila za take zabave zelo priljubljena in ki je stala na planoti z najlepšim razgledom, kake dve uri oddaljena in skoro v sredi med Zlatim potokom in Drenovem.

Ob tem času se je zgodilo, da je imel gospod Mihael Banič opravke v zadnjem mestecu, radi katerih se je nekaj dni pred zimsko zabavo odpeljal v lahkih saneh tja. In zgodilo se je nadalje, da so Drenovčani sklenili za ravno isti dan kakor Zlatopotočani prirediti izlet s sanmi v isti kraj in sicer napravljeni kot pustne šeme.

Tako so se Zlatopočani odpeljali okoli poldneva v dolgi vrsti sani med zvenkljanjem kraguljčkov, trobenjem poštnih rogov in pokanjem bičev po ulicah mesta, čegar grbi so gledali začudeni s starih hiš na veselo družbo. V prvih saneh je sedel Strapinski s svojo nevesto. Oblečen je bil v poljsko suknjo iz zelenega baržuna, prepeto preko prsi z vrvicami in bogato obrobljeno in podloženo s kožuhovino. Lizika je bila zavita v popolnoma belo kožuhovino, moder pajčolan je varoval njen obraz pred svežim zrakom in bliščem snega. Uradni svetnik je bil radi nekega dogodka zadržan ter se ni udeležil izleta. Ženin in nevesta na sta se vozila v njegovih saneh, ki so nosile na svojem nosu pozlačen ženski kip kot okrasek, ki naj bi predstavljal boginjo sreče Fortuno, zakaj mestni hiši uradnega svetnika se je reklo pri „Fortuni“.

Njima je sledilo petnajst do šestnajst sani. V vsakih je sedel gospod z damo, vsi so bili bogato oblečeni in polni življenja, toda noben izmed parov ni bil tako lep in postaven kakor sta bila zaročenca. Vse sani so nosile kakor morske ladje na svojem rilcu grbe hiše, odkoder so bile, tako da so ljudje vzklikali: „Glejte, tu prihaja Hrabrost! Kako lepa je Poštenost! Upanje je nanovo prebarvano in Čednost nanovo pozlačena! Ah, Zlati vrč in Rajska deklica!“ V Rajski deklici, v katero je bil zaprežen samo en konj in ki je zaključevala vrsto sani, je sedel Mihael Banič, tih in zadovoljen. Tako so drsele sani v solnčnem svitu naprej in kmalu dospele na višino, ki se je na daleč svetlikala. Bližale so se svojemu cilju. Tu se je nenadoma oglasila z nasprotne strani vesela godba.

Iz smrekovega gozda je planila naenkrat mešanica pisanih barv in postav ter se razvila v vrsto sani, ki se je visoko na belem robu odčrtavala od modrega neba ter istotako drsela proti sredini pokrajine. Pogled nanjo je bil zelo nenavaden. Bile so to večinoma velike kmetske sani, zvezane po dve skupaj, ki so tvorile podlago najčudovitejšim prikaznim in ogromnim kipom. Na prvih saneh je bil postavljen ogromen kip, predstavljajoč boginjo Fortuno, ki je hotela splavati v zrak. Bila je to ogromna s slamo nagačena postava, polna svetlikajočega zlata. Njena pajčolanasta obleka je plapola po zraku. Na drugih saneh se je vozil ogromen kozel, črn in grozovit, ki se je podil z povešenimi rogovi za Fortuno. Temu je sledilo čudno ogrodje, ki je predstavljalo petnajst čevljev visok krojaški likalnik, nato so vozili velikanske škarje, ki so se s pomočjo vrvi na široko odpirale in zapirale, kakor da bi rezale nebesni obok kot kako svilnatomodro blago za gosposki telovnik. Sledile so na saneh še druge postave in predmeti, ki naj bi predstavljali krojaško obrt, ob vznožju vseh teh ogromnih postav pa je sedela na saneh, ki so jih vlekli po štirje konji, drenovska družba v pisanih nošah, med glasnim smehom in petjem.

Ko sta dospela oba sprevoda istočasno na prostor pred gostilno, je bilo seveda veliko hrupa in nastala je velika gnječa ljudi in konj. Gospoda iz Zlatega potoka je bila seveda presenečena in začudena radi nenavadnega srečanja. Drenovčani pa so bili spočetka dobrodušni in prijateljsko skromni. Njihove prve sani z boginjo Fortuno so nosile napis „Človek dela obleko“ in kmalu se je izkazalo, da predstavlja vsa družba krojače vseh narodov in vseh vekov. Bil je to nekak zgodovinsko-narodopisni slavnostni sprevod krojačev, ki ga je zaključeval v zlatih črkah napis: „Obleka naredi človeka!“ V zadnjih saneh s tem napisom so namreč sedeli kot izraz dela pred njimi vozečih se poganskih in krščanskih krojaških umetnikov častitljivi cesarji in kralji, magistratni gospodje in svetniki, štabni častniki in plemiči ter druge slične gosposke postave.

no sosedo. Inozemstvo je videlo na Jadranu možnost vsakršnih zapletljajev in ta možnost je zbujala neprestano tudi nezaupanje v zanesljivost naših gospodarskih razmer. S sporazumom z Italijo je to nezaupanje odpadlo in s tega stališča je sporazum tudi pozdravljati, dasi je jasno, da nas ne more zadovoljiti v naših narodnih zahtevah.

Inozemstvo pa tudi budno spremlja naše notranje gospodarske razmere. Pretekli teden je povodom razprave v narodni skupščini o državnem proračunu za l. 1923.-24. podal finančni minister dr. Stojadinovič ekspoze o naši finančni politiki. Finančni minister je naglašal ob tej priliki relativno ugodni finančni položaj naše države in zdi se, da je kljub vsem pomislekom prepričal svoje nasprotnike o stvarnosti ravnotežja v državnem proračunu. Finančni minister je dejal: „Red v financah, kredit naše države, vrednost dinarja, zdravje celokupnega našega narodnega gospodarstva imperativno zahtevajo proračun v ravnotežju in to v stvarnem in resnem ravnotežju.“ In priznati moramo kljub vsem hibam, ki jih ima morebiti državni proračun, da sedanji finančni minister z vso doslednostjo zasleduje cilj — spraviti državne finance v ravnotežje. Da to prizadevanje ne more ostati brez dobrih posledic za vrednost našega dinarja in za zaupanje inozemstva napram nam, je jasno.

Finančni minister je v svojem ekspozeju, dasi precej previdno napovedal dvig denarja. O naši valutni politiki je izjavil: „Naš cilj ne sme biti nagla in brza poprava dinarja, temveč relativna stabilizacija s uravnanjem gibanja k daljnemu postopnemu popravku dinarskega kurza. Radi tega sem s pomočjo zbrane tuje monete pri Narodni banki vedno posredoval na borzah, razume se, da v sporazumu in potom Narodne banke, ter poslednje mesece ni bilo večjih kolebanj v kurzu dinarja. Te intervencije pa niso šle za tem, da umetno dvignejo vrednost dinarja, kakor se je nekdaj delalo, temveč samo za tem, da se na ta način izognemo naglim skokom in prehodom. Posredovalo se je tedaj, kadar je kazal dinar znake slabosti kakor tudi takrat, kadar je izgledalo, da se hoče preveč hitro dvigniti. Že sama dosedaj dosežena valutna stabilizacija je izzvala denarno krizo pri nas. Zato se z deflacijsko politiko ne smemo preveč žuriti, ker bi to našo sedanjo krizo še bolj ojačilo. Denarna kriza, ki jo sedaj preživljamo, pa je kriza ozdravljenja. Z njo so najbolj zadeti slabi in nesolidni gospodarski organizmi, a največ oni, ki niso verovali v popravo dinarja, v bodočnost naše države ter so vse svoje načrte snovali na stalno padanje naše valute. Bankrotirali bodo razen tega tudi oni, ki so se v bankrotstvu rodili, v bankrotstvu živeli, pa bodo nazadnje tudi v bankrotstvu umrli. Nimamo razloga, da za njimi posebno žalujemo.“

Finančni minister ima v navedenem v marsičem prav. Če pa napoveduje stopnjema zboljšanje naše valute, potem moremo samo domnevati, da se čuti dovolj močnega za izvedbo svojih načrtov.

Kakor smo že uvodoma naglašali, se tudi naše sedanje razmerje z Italijo ugodno tolmači za nas. V resnici je tudi rimski sporazum kljub vsem našim žrtvam velikega pomena za nas, kar se tudi upošteva v inozemstvu. Politični položaj naše države se je s sporazumom z Italijo zelo okrepil. Obenem pa upajo gospodarski krogi tudi na povečan izvoz, ker bomo imeli na razpolago veliko in moderno pristanišče. S povečanim izvozom se bo zboljšala naša trgovinska bilanca, ki je poleg drugih istotako eno glavnih meril našega narodnega gospodarstva.

Naša trgovinska bilanca se je že lansko leto znatno zboljšala. To nam kaže tudi izjava finančnega ministra, ki je rekel v svojem ekspozeju nadalje: „L. 1924. daje zelo dobre izglede za daljnje gibanje kurza naše valute. Za to služi meni kot najboljše kazalo naš izvoz, ki se zelo lepo razvija in ki bo dosegel v l. 1923. blizu 8,000.000.000 dinarjev. V prvih desetih mesecih l. 1923. je znašal izvoz 6.467.000.000 dinarjev, medtem ko je celo leto 1922. znašal samo 3.691,000.000 dinarjev. Izvoz je jako poskočil bodisi v količini kakor v vrednosti. Uvoz je znašal prvi 6 mesecev l. 1923 3.796,000.000 dinarjev, kar bi pomenjalo okoli 7.600.000.000 dinarjev na leto. Z ozirom na to bi bilo torej l. 1923. prvo po svetovni vojni, v katerem nam je uspelo doseči ravnotežje v naši trgovinski bilanci.“

Podatki finančnega ministra bodo v glavnem točni. Res je, da bo naša trgovinska bilanca za l. 1923. aktivna. Kakor omenjeno, nam je za l. 1924. celo pričakovati novega zboljšanja. Ne smemo pa pri tem pozabiti na to, da se ima naš izvoz boriti še vedno z velikimi težkočami. Naše cene so še vedno zelo visoke, radi česar imamo v Ameriki, Holandski, Danski in raznih drugih upravnih deželah močne konkurente našim kmetijskim pridelkom. Poleg tega onemogočajo neprestane kužne bolezni izvoz živine. Število prašičev je padlo za 50 odstotkov in na našem žitnem trgu tudi ni živahnejših kupčij. Samo lesna industrija ima še dobre predpogoje za izvoz, toda padec francoskega franka onemogoča izvoz v Francijo in Belgijo, dokler se frank zopet ne stabilizira. Naš izvoz ovira tudi pomanjkljiva tarifna politika in nezadostne trgovinske pogodbe. Vzrokov je še tudi drugih dovolj.

Dasi pa se morejo smatrati izjave finančnega ministra za več ali manj optimistične, ker je pač branil v njih več ali manj svojo in ostale vlade finančno in proračunsko politiko, moremo ugotoviti, da se po vseh znakih, bodisi glede na zunanjepolitični položaj, bodisi glede na državni proračun, na aktivnost lanske trgovinske bilance in na pričakovanje večjega izvoza v l. 1924., more pričakovati ustaljenje naših gospodarskih razmer in v zvezi s tem tudi zboljšanje naše valute.

Kadar bo gibanje dinarja došlo do gotovega viška, na katerem se bo dinar stabiliziral, bo imelo to vpliv tudi na trg z vsakdanjimi potrebščinami. Takrat bo prišlo do ponehavanja draginje, ker se bo tudi notranja kupna vrednost dinarja povečala. Jasno pa je, da se kupna vrednost dinarja ne more povečati, če bo vlada kakor doslej vedno samo povečavala razne pristojbine, takse, tarife itd.

Če je ravnotežje v proračunu resnično in tudi dosegljivo, tega tudi treba ne bo in ako nas bo finančni minister znal obvarovati novih davkov, bo najboljše dokazal, da so bile njegove besede o ravnotežju proračuna resnične.

Politični pregled.

Pretekli teden se je pričela v narodni skupščini razprava o državnem proračunu za l. 1923/24. Ob tej priliki je imel finančni minister dr. Stojadinovič ekspoze, v katerem je naglašal, da znašajo izdatki in dohodki 10 milijard 405 miiljonov dinarjev in je v proračunu doseženo popolno ravnotežje. To ravnotežje ni fiktivno, marveč stvarno in realno, kar je najbolj razvidno iz projektiranih dohodkov. Na posamna ministrstva se izdatki tako-le razdele: ministrstvo vojne in mornarice 1 milijardo 900 milijonov, prometno ministrstvo 1 milijardo 700 milijonov, finančno 1 miljar. 400 milijonov, vrhovna uprava 1 milijardo 300 milijonov, prosveta 570 milijonov, notranje 490 milijonov, javna dela 390 milijonov, ministrstvo za konstituanto in izenačenje zakonov 370 milijonov, pošte 360 milijonov, socialna politika 350 milijonov, šume in rude 330 milijonov, narodno zdravje 280 milijonov pravosodje 230, poljedelstvo 214, zunanje 180, proračunski rezervni krediti 120, vere 105, agrarna reforma 92, trgovina in industrija 80 milijonov. Minister je dalje navajal, da so v proračun stavljeni pred vsem veliki krediti za izvedbo uradniškega in vojaškega zakona. Dohodki rezultirajo iz sledečih virov: monopolj 2 milijardi, 336 milijonov 50 tisoč, železnice 2 milijardi, 86,340.000, trošarine in takse 1 milijardo, 562 milijonov, carina in carinske takse 317.300.000 Din, neposredni davki 1 miljiarda, 100 milijonov, dobiček od novca 12 milijonov, davek na poslovni promet 200 milijonov, dohodki drž. posestev 176.342.000 Din in dohodki poštne hranilnice s čekovnim prometom 9,742.000 dinarjev. Mesečno znašajo dohodki 765 milijonov. Minister je naglašal posebno veliki pomen ravnotežja, ker bo to mnogo vplivalo na izboljšanje naše valute.

V četrtek je narodna skupščina razpravljala o zakonu glede kuluka. Poslanec Boškovič je naglašal, da zakon o kuluku niti v eni točki ni dovolj jasen. Vsaka oblast širom države si ga tolmači po svoje. Splošno pa je zgrajen zakon na dveh temeljih. Prvi je boljševiški, ki uvaja splošno delovno dolžnost, drugi pa temelji na načelu, da si mora naš narod sam graditi ceste. Zahteva nedvomno pojasnilo, kdo je pravzaprav dolžan vzdrževati ceste. Demokrat Gjorgjevič je navajal številne nerednosti in nesporazumljenja. Ponekod so morali kmetje mesto po 7 dni kar po 30 dni izvrševati kuluk. Po njegovem mnenju bi bilo najumestnejše, ako se ta zakon kratkomalo odpravi. Minister za javna dela je odgovarjal na izvajanja govornikov ter konštatiral, da opozicija v načelu ni proti kuluku, pač pa proti načinu izvajanja. Že v predpisih je določeno, da se kuluk po prvi delovni dobi odpravi. Minister notranjih zadev je izjavil, da je pripravljen izvesti revizijo zakona. V daljšem govoru je zemljoradnik Lazič kritiziral vladni sistem, ki uvaja srednjeveške naprave. To je očiten znak vladne slabosti. On bi rad videl mesto kmetov opravljati kuluk ministre, ker bi ga potem takoj odpravili. Opozicija je končno predlagala narodni skupščini sledeči prehod na dnevni red: „Narodna skupščina načelno obsoja kuluk in, zahtevajoč, da se člen 25. zakona o dvanajstinah za julij, avgust in september ukine, obsoja obenem tudi dosedanje postopanje vlade v vprašanjih zakonskih določb o kuluku in pravilniku kot nezadostno pripravljeno, nepremišljeno in škodljivo za ljudstvo.“ — Večina je ta predlog odklonila.

V petek se je nadaljevala razprava o državnem proračunu. Govornika demokratov in Jugoslovanskega kluba sta izjavila, da bo opozicija glasovala proti proračunu.

V pondeljek je minister za vere dr. Janjič predložil zbornici dva zakonska načrta, o ureditvi odnošajev srbske pravoslavne cerkve in islama. Načrta sta se odstopila zakonodajnemu odboru v proučevanje.

Krojaška družba se je znala spretno urediti v zmešnjavi pred gostilno ter je pustila vljudno, da so zlatopotoški gospodje in dame z zaročnim parom na čelu odšli naprej v hišo in po širokih stopnjicah v zgornje prostore v veliko svečanostno dvorano, medtem ko je sama nato zasedla spodnje prostore. Družba gospoda grofa je smatrala to obnašanje za zelo primerno in njeno presenečenje se je kmalu izpremenilo v veselost in odobravajoče smehljaje nad dobro voljo Drenovčanov. Samo grofu so se zbudili nekaki temni občutki, ki mu niso prijali, četudi v svoji priprostosti ni slutil ničesar hudega in niti opazil ni, odkod so prišli ljudje. Le Mihael Banič, ki je svojo „Rajsko deklico“ spravil skrbno v stran ter se je pazljivo kretal v grofovi bližini, je glasno imenoval, da bi Strapinski slišal, popolnoma nek drug kraj, odkoder naj bi prišli krojaški izletniki.

Kmalu sta sedeli obe družbi, vsaka v svojih prostorih, udobno za bogato pokritimi mizami, med veselim govorjenjem in šalami, v pričakovanju nadaljnjih zabav.

Zabava se je obetala kmalu tudi Zlatopotočanom, ko so v parih odšli v plesno dvorano, kjer so godci že uglaševali svoje gosli. Ko so stali že vsi v krogu ter so se hoteli urediti v vrste, je prišlo v dvorano odposlanstvo Drenovčanov s prijazno prošnjo, da bi smeli kot prijateljski sosedje posetiti gospodo iz Zlatega potoka ter zaplesati v njihovo zabavo poseben ples. Te ponudbe Zlatopotočani niso mogli zavrniti, zlasti še, ker so pričakovali od veselih Drenovčanov jedrnatih šal. Gospoda je torej posedla po stoleh v polkrogu, v čegar sredini sta bleščala Strapinski in Lizika kakor dve knežji zvezdi.

Nastopili sta dve skupini krojačev. Vsak je izvajala s svojimi kretnjami v plesu pregovor „Obleka naredi človeka“ in njen nasprotni zmisel na ta način, da je izgledalo, kako se najprej kroji kaka bogata obleka, knežje oblačilo, uniforma itd., nakar se ž njo obleče skromen, ubog človek, ki se potem v največjem ugledu zravna ter svečanostno koraka po zvokih godbe po dvorani. Predstavljali so v tem zmislu tudi živalsko basen, kako se ogromna sraka našopiri s pavovim perjem, kako si volk prikroji ovčjo kožo in končno, kako si navaden osel odene strašno levjo kožo iz prediva in kako se junaško ponaša ž njo.

Vsi, ki so drug za drugim odigrali svojo vlogo, so nato stopili vstran ter tako napravili iz polkroga Zlatopotočanov širok krog, čegar sredina je končno ostala popolnoma prazna. V tem trenutku pa je pričela godba igrati žalostno - resno in isti hip je stopila v krog zadnja postava, na katero so se obrnile oči vseh. Bil je to vitek mlad mož v temnem plašču, s temnimi lepimi lasmi in poljsko kučmo. To ni bil nihče drug kakor grof Strapinski, kakršen je potoval onega novemberskega dne po cesti in kakršen je stopil v usodni gosposki voz.

Vsa zbrana družba je zrla z napetostjo in brez glasu v postavo, ki je napravila slovesno otožno nekoliko korakov po zvokih godbe naokoli, nato pa odšla v sredo kroga, razprostrla plašč po tleh, se vsedla nanj po krojaško ter pričela odvezavati culo, ki jo je potegnila izpod pazduhe. Mož je potegnil iz nje na dan skoro že gotovo grofovsko suknjo, ravno tako, kakor jo je nosil v trenutku Strapinski, začel z veliko brzino in spretnostjo šivati nanjo vrvice in okraske, nakar jo pričel likati po krojaško, pri čemer je navidezno vroč likalnik preizkušal z oslinjenimi prsti. Končno se je počasi zravnal, slekel svojo tanko suknjo in oblekel novo, potegnil iz žepa ogledalce, počesal se in izpopolnil svojo obleko, tako da je nazadnje izgledal ravno tako kakor grof sam. Godba je pričela igrati hitro in veselo, mož je zavezal svojih par stvari v plašč in zagnal culo daleč preko glav navzočih v kot dvorane, kakor da bi se hotel za vedno ločiti od preteklosti. Pričel je nato kot ponosen kavalir plesati ob krogu, priklanjati se uljudno pred posamezniki, dokler ni dospel pred zaročenca. Nenadoma se je ustavil pred Poljakom; ves presenečen ga je začel ostro gledati v oči. Obstal je kakor steber tiho pred njim, medtem ko je istočasno, kakor po dogovoru, prenehala igrati godba in je nastala grozna tišina, kot da bi treščilo brez groma.

„Ej, ej, ej!“ je vzkliknil z daleč razumljivim glasom in iztegnil roko proti nesrečniku, „glej, glej, brata Poljaka, ki mi je ušel od dela, ker je menil, da je radi trenutnih težkoč pri koncu z menoj. No, veseli me, da vam gre tako dobro in da tako veselo praznujete tukaj predpust! Ali ste sedaj v službi v Zlatem potoku?“

Obenem je dal bledemu in smehljajočemu se grofovskemu sinu roko, ki jo je Strapinski prijel brez volje kakor žareče železo, medtem ko je vzkliknil njegov sovrstnik: „Pridite sem prijatelji, glejte tu našega poniznega krojaškega pomočnika, ki je našim deklam tako ugajal!“

(Dalje prih.)

Predsedništvu narodne skupščine je bila predložena tudi spomenica zveze državnih uradnikov z akademsko naobrazbo o zboljšanju njihovega gmotnega položaja, nakar se je nadaljevala načelna debata o proračunu. Predsednik zemljoradniškega kluba Voja Lazič je kritiziral državni proračun in rekel, da je v interesu uprave, da se proračunsko leto izenači s koledarskim. Bavil se je nadalje s preobremenitvijo proračuna in zlasti s prevelikimi izdatki za avtomobile. Kar se tiče našega izvoza, je dejal govornik, da ni zasluga vlade, da je bil tako velik, ampak edinole lanske dobre letine. Na koncu je posl. Lazič izjavil v imenu svojega kluba, da bo glasoval proti proračunu.

V torkovi seji narodne skupščine je pri proračunski razpravi govoril za muslimanski klub dr. Behmen, ki je kritiziral takozvano redukcijo uradništva vočigled zvišanju postavk glede izdatkov v skoro vseh ministrstvih. Grajal je zanemarjanje ljudskega šolstva in izigravanje v ustavi predvidene brezplačnosti ljudskošolskega pouka z raznimi taksami. V Bosni je ljudstvo poleg občinskih davščin za javna dela še obremenjeno z delom v naravi, kar pomeni dvojno obremenitev. Grajal je, da tvorijo izdatki za armado petino celega proračuna. Nato je govoril demokrat dr. Kumanudi, ki je naglašal, da bo imel proračun primanjkljaja najmanj 233 milijonov dinarjev ter bo treba izrednih kreditov. Napadal je dispozicijske fonde, s katerimi razpolaga vlada. Skupaj znašajo ti fondi brez dispozicijskega fonda finančnega ministra 905 milijonov dinarjev in so za 60 odstotkov večji od onih za leto 1922-23. Dalje je očital vladi odkup južnih in iztočnih železnic brez pooblastitve od strani narodne skupščine. Vsota za odkup se ne nahaja v proračunu, iz česar se vidi njegova nerealnost. Železnice so preplačane, vsled česar vlada seveda ne more primerno plačati uradnikov in invalidov. Ker torej ni v proračunu 232 milijonov 500 tisoč dinarjev za odkup južnih železnic, 200 milijonov dinarjev dolžnih invalidom, 50 milijonov dinarjev obresti za posojilo 300 milijonov francoskih frankov in 25 milijonov dinarjev za povračilo odtegljajev ob priliki zamenjave kronskih novčanic, je treba proračunu še 462 mil. dinarjev, ki predstavljajo torej primanjkljaj. Minister financ v svoji finančni politiki ni bil dosleden, ker je interveniral po Narodni banki na borzi in ker je povečal število novčanic za 700 milijonov dinarjev. Glasoval bo proti proračunu. Predlagal je, da se za ostali del njegovega govora proglasi seja za tajno. — Železniški minister dr. Kojić je izjavil, da je svoječasno dal vsakemu poslancu vse spise o odkupu iztočnih železnic na razpolago. Zahteval je javno diskusijo o tem in prosil narodno skupščino, naj predlog dr. Kumanudija odkloni. Nato je dr. Kumanudi umaknil svoj predlog. V nadaljnem svojem govoru je dr. Kumanudi očital vladi, da je odkupila brez pooblastitve celo tisti del, ki pripada grški državi, na pr. proga Djevdjelija — Solun, za katero smo plačali 20 milijonov francoskih frankov. Grška vlada pa o tem sploh ni bila niti obvščena. Iz pogodbe je razvidno, da društvo iztočnih železnic ni imelo nikakega dobička. Razven tega pa tudi odklanja vsako garancijo za slučaj, da bi pravica naše države postala sporna.

Minister dr. Kojić je odgovarjal, da bo čez kakih pet dni konvencija o odkupu južnih železnic predložena narodni skupščini in takrat lahko opozicija pove svoje mnenje. Za odkup iztočnih železnic je bila vlada pooblaščena na podlagi čl. 26 finančnega zakona. Priznava pa kot edino napako vlade, da je odkupila progo Djevdjelija—Solun, ne da bi bila v to pooblaščena, da pa je to storila, da zveže državo s solunsko luko. Ako grška vlada ne bi tega odkupa odobrila, se bo proga še vedno lahko zopet prodala.

Vlada bo konvencije in protokole, podpisane 27. jan. v Rimu, najbrže še ta teden izročila narod. skupščini. Parlamentarna razprava o sporazumu z Italijo se bo morda vršila že prihodnji teden.

*

Razmerje med Anglijo in Francijo. Pretekli teden je angleški ministrski predsednik Macdonald poslal francoskemu min. predsedniku Poincareju pismo, v katerem izjavlja, da je mogel, ko je prevzel angleško vlado, ugotoviti, da odnošaji med Anglijo in Francijo niso več tako prisrčni kakor so bili nekdaj. Francoska politika je, upravičeno ali ne, iznesla mnogo pomislekov proti angleški politiki, tako glede vprašanja pravne veljavnosti poruhrske politike, kakor glede porenskega in reparacijskega vprašanja obstoja mnogo nesporazumljenj. Vsled tega je angleško javno mnenje zelo razburjeno glede bodočnosti Evrope ter razočarano tudi nad Francijo. Ker mora vsak angleški ministrski predsednik upoštevati močne struje v angleškem javnem mnenju, izraža Macdonald upanje, da bo francoska politika v bodoče olajšala sodelovanje Anglije s Francijo. Pripravljen je privoliti gotove koncesije, ako je francoska vlada s svoje strani prežeta istega duha. Poincare je odgovoril na to pismo v zelo prijateljskem tonu. V svojem odgovoru izraža francoska vlada željo, da bi mogla skupno z Anglijo delovati pri rešitvi najvažnejših evropskih problemov. — Listi poročajo, da namerava Macdonald osebno razpravljati s Poincarejem o nasprotjih med Francijo in Anglijo. Takemu razgovoru pripisujejo politični krogi večjo važnost, kakor vsem dosedanjim konferencam.

Nova ruska vlada. Kongres sovjetov je pred dnevi v Moskvi zaključil svoje zasedanje z izvolitvijo novih komisarjev. Za Leninovega naslednika in predsednika sveta komisarjev je bil izvoljen Rykov, ki je bil Leninova desna roka pri izvedbi njegove nove ekonomske politike (Nep), komisar za zunanje posle je Čičerin, za vojno Trockij, komisar dela in zaščite Kamenev, za zunanjo trgovino Krasin, železnice Rudzutak, pošte in telegraf Smirnov, finance Sokolnikov, narodno gospodarstvo Džerzinjskij.

Rusko - italijanska pogodba. Med Italijo in Rusijo so se končala pogajanja glede trgovinske pogodbe, ki določa znatno znižanje carinskih tarifov v korist italijanskega blaga. Ruska vlada bo po tej pogodbi oddajala letno Italiji primerno količino žita, zlasti trde pšenice za napolitanske slaščičarje ter bo nabavljala primerne količine italijanskih industrijskih produktov. V prometu med ruskimi pristanišči Črnega morja bo imela prednost italijanska zastava. Mešana italijansko-ruska komisija bo določila vsako leto program za nabavo in prodajo med obema državama. Ruskemu zastopstvu se tudi izroči vsa premičninska in nepremičninska lastnina v Italiji. To je v prvi vrsti poslaniška palača v ulici Gaeta in sedeži ruskih konzulatov po raznih mestih.

Anglija in Rusija. Angleška vlada je formelno priznala rusko vlado. Angleški zastopnik v Moskvi Hodson je 1. t. m. izročil zunanjemu komisarju Čičerinu noto, ki izjavlja, da priznа angleška vlada unijo socialističnih sovjetskih republik kot de iure vladarja na onih ozemljih bivše ruske države, ki priznavajo njeno avtoriteto. Da se upostavijo normalni pogoji popolno prijateljskih odnošajev, je potrebno, da se sklene končnoveljavni praktični dogovor o celi vrsti zadev, od katerih mnoge niso v neposredni zvezi z vprašanjem priznanja, dočim so druge zelo tesno zvezane s tem vprašanjem. V zadnjo kategorijo spada vprašanje obstoječih pogodb. Angleška vlada izjavlja, da stopijo s priznanjem sovjetske vlade po načelih mednarodnega prava avtomatično zopet v veljavo vse pogodbe med obema državama, tudi one, sklenjene pred rusko revolucijo, izvzemši one, ki so bile preklicane ali na katerikoli drugi način pravno ukinjene. Tehnično sicer ne v zvezi s priznanjem, toda zelo velikega pomena so ureditve obstoječih zahtev vlade in meščanov ene države proti drugi ter problem vzpostavitve ruskega kredita. Jasno pravi nota, da ne more biti govora o vzpostavitvi prijateljskih odnošajev v pravem smislu besede, predno se vsaka stranka ne obveže, da opusti propagando proti interesom druge. Angleška vlada poziva rusko vlado, naj imenuje čimprej svojega zastopnika z vsemi pooblastili za ureditev teh zahtev in da se dogovorijo preliminirani pogoji za popolno pogodbo, ki bi uredila vsa med obema državama nerešena vprašanja.

Pred novo evropsko konferenco. Iz Londona javljajo, da vodita Macdonald in Poincare pogajanja o sklicanju nove konference za rešitev visečih vprašanj v Evropi. Macdonald dela tudi na to, da bi se sklicala posebna angleško-ruska konferenca. Ruska vlada je preko svoje misije izjavila, da želi sodelovati na bodoči evropski konferenci.

Ruska zunanja politika. Na vseruskem zborovanju sovjetov, ki se je pred kratkim zaključil, je imel namestnik predsednika sveta ljudskih komisarjev, Kamenev, velik govor o delovanju vlade sovjetske zveze. Kamenev je med drugim navedel, da je značilna poteza sedanjega položaja polom versailleske mirovne pogodbe. Politika potrpežljivosti in miru sovjetske vlade, ki sloni na prepričanju, da je obnova svetovnega gospodarstva brez sodelovanja v sovjetski zvezi združenih 130 milijonov ljudi nemogoča, je dovedla do uspeha, da raste v vseh državah zanimanje za gospodarsko in politično sodelovanje s sovjetskimi republikami. Kar se Anglije tiče, je sovjetska vlada že izjavila, da je po priznanju pripravljena poslati svoje zastopnike v angleško-rusko komisijo, ki naj bi rešila vsa sporna gospodarska vprašanja. Na vsak način pa upa, da se bo bolje sporazumela z Macdonaldom, kakor z njegovimi predniki, in to posebno z ozirom na skrčenje izdatkov za vojsko, ki tako silno obtežujejo finance vseh evropskih držav.

Grška. Venizelos je radi svoje bolezni demisijoniral s celo vlado. Z sestavo nove vlade je poverjen Kaphandaris. Venizelos v novo vlado pod nobenim pogojem ne vstopi.

Romunija. Po vesteh iz rimskih krogov, se bo v kratkem sklenila italijansko-rumunska pogodba, ki bo imela značaj entente cordiale ter bo slična italijansko-jugoslovanski pogodbi.

Dopisi.

Iz Črnomlja se nam piše:

Nezadovoljnost Bele Krajine s poslanci narašča od dne do dne. Vzrok je osobito ta, ker poslanci prav nič ne store za naše ceste, katere so bile naš ponos za časa **Šusteršiča in Lampeta.** Sedaj imamo celo poslanca iz naše Krajine, toda ta nima besede v Jugoslovanskem klubu in mora podpirati profesorsko, markovsko in kulukarsko politiko, namesto da bi se kaj delalo za našo ožjo domovino. Pri volitvah so obljubovali kar na debelo in so nas zapeljali, da smo obrnili hrbet dr. Šusteršiču, ki je več storil za Belokrajino kot se je storilo 100 let poprej. Bojimo se, da utegnemo čakati zopet sto let, preden vidimo zopet kako skrb za Belo Krajino.

V našem cestnem odboru je nedavno sprožil odbornik Peter Panian zelo koristen predlog. Predlagal je, naj cestni odbor stori vse potrebne korake pri gradbeni direkciji, da se pospeši **preložitev ceste čez Tančo Goro proti Starem trgu.** Predlagatelj je temeljito in vsestranski utemeljil svoj predlog, kateri je bil soglasno sprejet.

Prepričani smo, da bo cestni odstoril, kakor vselej, svojo dolžnost, zelo pa žal dvomimo, da bi jo storili tudi naši poslanci. Glavna stvar pri cestnih zgradbah je **denar.** Cestni odbor ga nima, razen če bi Belokranjcem nabiksal take cestne doklade, kakršnih ne more.

Ob Šusteršič - Lampetovih časih smo se obračali do deželnega odbora in smo tam našli dobrohoten posluh in razumevanje, kajti takrat so še poslanci bili tako starokopitni, da so videli svojo nalogo v skrbi in delu za ljudstvo. Sedanji poslanci so pa najprej poskrbeli za uničenje deželnega odbora in za najstrožji državni centralizem. Ko pa je ljudstvo spoznalo, kaka škoda je to bila, so se poslanci zbali ljudske sodbe in so začeli — po toči zvoniti. Začeli so vpiti po avtonomiji in se kregati čez centralizem, katerega so sami ustvarili! Gre pa vse rakovo pot, ker se poslanci brigajo za vse drugo, samo ne za to, kar je njihova prva dolžnost: skrbeti za ljudstvo. Naj se vendar enkrat pobrigajo za to, da dobimo potrebno oporo pri državni oblasti, da moremo znova ustvariti naše ceste. — Torej, poslanci na delo, pa hitro, da ne bo prepozno. Čakanja smo siti in vašega dosedanjega »dela« več kot siti!

*

Velikanska ničla. Z Gorenjskega nam pišejo: Iz stare navade sem naročen še na „Slovenca“ in „Domoljuba“, obe glasili SLS. Pa mi hočeta glavo zmešati, ker trdita vsak svojo. Nedavno sem čital „Domoljuba“, ki je članček o Radičevem neuspehu končal takole: „Tako je Radičeva politika še vedno velikanska ničla. Zato postaja „Avtonomist“ v svojem navdušenju za Radičeve polomije že naravnost smešen.“ Precej nato sem odprl „Slovenca“. Tu je pa druga muzika! Bral sem: „Dr. Maček se je povrnil od Radiča v Zagreb z najnovejšimi inštrukcijami. Nocoj se je vršila seja predsedstva HRSS., ki je razpravljala o Radičevih navodilih in jih popolnoma odobrila. Po informacijah vašega dopisnika je g. Radič dal navodila, naj stranka na vsak način deluje na to, da se ustanovi onozicijonalni blok, ki naj bi porazil sedanjo vlado, sestavil prehodno vlado in takoj izpeljal volitve.“ Precej nato pa je sledilo v „Slovencu“ poročilo iz Belgrada, ki se glasi: „Predsednik Jugoslovanskega kluba dr. Korošec in predsednik muslimanskega kluba dr. Spaho odpotujeta jutri zvečer z brzovlakom v Zagreb, kjer se sestaneta z voditelji HRSS.“ Vprašal sem se: Kdo je velikanska ničla? Ali Radič, ki daje navodila, ali dr. Korošec, ki leti v Zagreb, kadar pridejo navodila? Znabiti bo „Avtonomist“ odgovorli, kdo je bolj „smešen“.

Politične vesti.

+ **Shod zaupnikov JDS.** V nedeljo se je vršil v Ljubljani shod zaupnikov JDS. Na tem shodu je bilo po poročilih demokratske stranke izrečenih precej bridkih na račun voditeljev SLS, ki snujejo z demokrati skupen opozicijonalni blok. Tako je n. pr. dr. Kramer v svojem poročilu o političnem položaju rekel tudi tole: »Z opozicijonalnim blokom je obsojena tudi **politika državnopravne negacije.** Kajti opozicijonalni blok mora nujno imeti pozitiven program, program dela. Že ga postavljajo: uradniško in invalidsko vprašanje, izenačenje zakonodajstva, uvedba normalnih razmer v vse naše državno življenje, boj proti korupciji. To pomenja odstavitev teorij; **državnopravni programi in gesla, federacije in avtonomije se morajo umakniti** praktičnemu državnemu delu, ki je mogoče le na osnovi **dejanskega ustavnega stanja.** Mi slovenski demokrati s posebno pozornostjo motrimo akcijo opozicijonalnih grup. Naša iskrena želja je, da se sedanji homogeni radikalski režim strmoglavi, ker vidimo v tem rešilno dejanje za narod in državo, prepričani pa smo, da nobena parlamentarna kolaboracija naše stranke ne more ustvariti politične zveze z idejnimi in načelnimi na-

sprotniki našega programa. JDS ne zapusti svoje bojne fronte za narodno jedinstvo niti za trenutek. G. Davidović je dobro izrazil one tri naše bistvene točke glede katerih ne poznamo nobenega kompromisa: **en vladar, en zakonodajni zbor, ena temu zboru odgovorna vlada. Tu ne poznamo nobenega kompromisa.** In naš boj proti klerikalizmu **ne more biti suspendiran niti za eno sekundo. Opozicijonalni blok pomenja po mojem globokem prepričanju zmago demokratske politike in taktike.** Demokrati smo ustavobranitelji. Nam je Vidovdanska ustava dragoceno jamstvo narodnega in državnega edinstva.« — Mi ugotavljamo samo to, da je »Slovenec« še nedavno pisal, da pomenja opozicijonalni blok zmago politike in taktike Jugoslovanskega kluba.

+ **Kdaj dobimo avtonomijo?** Torkovo »Jutro« piše, da pomeni morebitna ustanovitev opozicijonalnega bloka samo parlamentarno tehnično formacijo s ciljem rušenja vlade in natančno naštetega dela v parlamentu. Pa tudi to je možno le, dokler se ne zahteva kakih žrtev principijelne narave. Eventualni klerikalni vstop v tako parlamentarno formacijo pa se mora smatrati za **novo odlaganje njihovega avtonomističnega programa.** — Demokrati torej pravijo voditeljem SLS: »Če hočete iti z nami v skupen blok, opustite svoj avtonomističen program, ali pa ga vsaj odložite na nedoločen čas.« Ne dvomimo mnogo, da bi se dr. Korošec ne hotel udati tej zahtevi demokratov, — njemu gre samo za ustvaritev načina, po katerem bi bil volk sit in koza cela. Z ozirom na to ugotavljamo samo, da se bo zgodilo to, kar smo mi že davno napovedovali, namreč, da bomo čakali na avtonomijo iz rok voditeljev SLS še jako dolgo časa in da je sploh ne bomo pričakali.

+ **Kaj je z opozicijonalnim blokom?** Doslej še nič posebnega. Dr. Korošec bi šel rad z demokrati, pa tudi z radikalci bi mu bilo ljubo sedeti pri zeleni mizi. Zato se sedaj še praska za ušesi in še ne ruši vlade. Takrat, ko bo obsedel med dvema stoloma, se bo bržkone praskal še kje drugod.

+ **Zmotili so se.** Pri „Slovencu" so nedavno zagnali samega veselja ogromen hrup, ko je demokrat Marinković spravil v javnost nek načrt o samoupravah, češ, da se demokrati izpreobračajo od centralističnega k revizijonističnemu stališču. Mi smo že takrat rekli, da je to veselje nekoliko prezgodnje. Sedaj je tudi „Slovenec" spoznal svojo zmoto, pa je zapisal: „Kako iskreno mislijo demokratski gospodje z opozicionalnim blokom in z novim ustavnim načrtom, ki ga je izdelal demokrat Marinković, je razvidno iz izjave, podane na nedeljskem zaupniškem demokratskem sestanku v Ljubljani: „Od nacionalnega principa: ena država, en vladar, ena zakonodajna skupščina, ena odgovorna vlada, demokrati ne odnehajo niti za las!" Ta izjava pove vse in nam pove tudi že danes, kdo bo kriv, če do opozicionalnega bloka ne pride in če ne pride do izpremembe sedanjega režima. Odgovorne krivce naj iščejo demokratje v svojih lastnih vrstah v bližini njihovega zlega duha Pribičeviča in njegovih slovenskih potuharjev." — To je politika danes hej, jutri pa fej!

+ **Kako se iz dr. Korošca norčujejo njegovi najnovejši zavezniki?** Na shodu zaupnikov JDS je dejal dr. Kramar: „Ni še preteklo 10 mesecev, odkar je dr. Korošec grozil kralju z revolucijo klerikalnih mas, če bi poklical g. Davidoviča v vlado in mu sporočil „voljo slovenskega naroda", da se vsa državna moč preda v roke radikalov in že ga vidimo, kako se posvetuje z istim g. Davidovičem o potrebi takojšnjega razrušenja radikalskega režima."

+ **Spoštuj nedeljo in praznik!** Pretekli teden se je »Slovenec« zelo razjezil, ker je menda izdala vlada neko naredbo, ki določa, katere cerkvene praznike morajo drž. nameščenci praznovati in na katere delati. V soboto pa je bila svečnica, ki je za nas katoličane velik praznik, in ponedeljkov »Slov. Narod« ugotavlja, da so ta dan delali v Jugoslovanski tiskarni, kjer se tiskata »Slovenec« in »Domoljub«, vsi delavci kakor vsak navadni delavnik. Tako pridejo gospodje iz Jugoslovanske tiskarne po nepotrebnem v zadrego, ker se drže svojega starega pregovora: »Ne glejte nas, ampak poslušajte nas!«

+ **Vprašanje brez odgovora.** Ali bi bil „Slovenec" proti eni državi, če bi imela v njej SLS večino, proti enemu samemu vladarju, če bi bil to slučajno dr. Korošec, proti eni sami zakonodajni skupščini, če bi imela SLS v njej premoč?

Po svetu.

* Novi predsednik ruske sovjetske republike Rykov je bil rojen 1881. v Saratovu, njegovi starši so bili kmetje. Visokošolske študije je končal v Kazanu. L. 1899. se je vpisal v organizacijo ruske socijalne demokratske stranke v Kazanu. L. 1901. je bil aretiran in nato izključen iz šole ter prisiljen od policije nastaniti se v Saratovu, kjer je nadaljeval svoje revolucijonarno delo. Po razkolu v socialno-demokratski stranki leta 1903. se je pridružil boljševiškemu odseku. Na tretjem kongresu l. 1905. je bil izvoljen za člana osrednjega urada. Na kongresu v Stokholmu je bil kot zastopnik osrednjega urada. Nato je bil aretiran ter izgnan v Samaro za dve leti. L. 1909. je bil na novo izgnan za tri leta v arhangelsko gubernijo; od tu se mu je posrečilo zbežati v inozemstvo, kjer je pa ostal le malo časa. Vrnil se je spet v Rusijo. Lotil se je zopet z še večjo vnemo revolucijonarnega dela. Toda bil je zopet aretiran in izgnan za štiri leta v pokrajino Narim. Revolucija iz l. 1917. je tudi njemu prinesla prostost. Vsega skupaj je Rykov prebil 7 let in pol v ječi. Leta 1917. je bil izvoljen za člana osrednjega odbora komunistične stranke in za predsednika sovjetov v Moskvi. Po oktoberski revoluciji je postal komisar za notranje zadeve, pozneje za prehrano. Po letu 1919. je bil skoraj neoretrgoma predsednik višjega gospodarskega sveta. Od leta 1920. dalje je bil vedno izvoljen za člana vodstva izvršilnega odbora Ruske sovjetske federativne socialistične republike in Zveze ruskih sovjetskih socialističnih republik.

* **Dr. Derschatta umrl.** Dne 4. febr. je umrl na Dunaju v 72. letu starosti dr. Julij Derschatta, ki je bil avstrijski železniški minister dve leti od leta 1906 do 1908 v Beckovem kabinetu. Potem je bil imenovan za predsednika Avstrijskega Lloyda. Bil je hud nasprotnik Slovanov in je z vso silo nadaljeval nasilno ponemčenje avstrijskih državnih železnic. To svojo politiko je potem nadaljeval pri Lloydu, ki je zadnja leta pred vojno plaval popolnoma v nemških vodah in polagoma zelo iztisnil naš živelj iz Lloydove službe, italijanskega pa znatno omejil.

* **Izmenjava kron slovenskih zadrug v Primorju.** Italijanski min. predsednik Mussolini je izjavil vladi kračimprej vprašanje kronske izmenjave slovenskih zadrug v Julijski Benečiji, da se vlada Italije obvezuje, urediti čimprej vprašanje konske izmenjave slovenskim zadrugam Julijske Benečije.

* **Nov jugoslovanski konzul v Trstu.** Dosedanji naš konzul v Trstu S. Rašić je odpoklican ter imenovan za načelnika v ministrstvu zunanjih poslov. Na njegovo mesto je imenovan posl. tajnik Stanković od poslaništva v Bernu.

— **Čevlje kupujte** od domačih tovaren tvrdke Peter Kozina z znamko Peko, ker so isti priznano najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na debelo in drobno Ljubljana Breg št. 20. ter Aleksandrova cesta št. 1.

Domače vesti.

— **P. n. naročnike prosimo, naj poravnajo zaostalo naročnino.**

— **Umrl** je v ponedeljek v Ljubljani ravnatelj mestnih poklicnih gasilcev g. Iv. Koleša. N. v m. p.!

— **Občinske volitve v Hotedršici.** V nedeljo so se vršile občinske volitve v Hotedršici na Notranjskem. Volilo je 142 upravičencev. Napredne stranke so se združile na enotno kandidatno listo, ki je dobila 89 glasov in 6 mandatov, lista SLS pa je dobila 53 glasov in 3 mandate.

— **Prepoved z avtomobili, ki imajo železne obroče.** Veliki župan ljubljanske oblasti je po naročilu notranjega ministrstva odredil, da se po državnih in ostalih javnih cestah ne sme voziti s tovornimi avtomobili, ki imajo železne obroče na kolesih. Prestopki se bodo kaznovali.

— **50 letnica zagrebškega vseučilišča.** Meseca maja prirede v Zagrebu veliko svečanost v proslavo 50 letnice hrvatskega vseučilišča.

— **† Aleksa Šantić.** Dne 2. febr. je umrl v Mostarju znani pesnik Aleksa Šantić. Rojen je bil 27. maja 1868 v Mostarju ter je po končani ljudski šoli obiskoval Mahrovo šolo v Ljubljani, odkoder pa se je radi bolehnosti preselil v Trst k svojemu stricu, ki ga je izročil v vzgojo Ljudevitu Vuličeviću, moralno-lirskemu pesniku. L. 1883 se je vrnil v Mostar, kjer se je seznanil z mladim trgovcem Jovanom Dučićem, pesniško navdahnjenim. Oba sta začela pisati pesmi. Učitelj Dušan Lemajić je poslal oba v uredništvo somborskega otroškega »Goluba«, kjer je izšla l. 1887. prva Šantićeva pesem. Oba sta kmalu potem sodelovala pri vseh književnih listih. Šantić je izdal dve zbirki pesmi. L. 1896 je ustanovila »mostarska deteljica« književni list »Zoro«. Šantiću in Dučiću se je namreč že mnogo preje pridružil tudi Svetozar Ćorović. Šantićevo književno delo je bogato. V Mostaru je izdal štiri zbirke pesmi. Balkanske vojne so rodile njegove pesmi »Na starim ognjištima«. Njegova drama »Pod maglo« je izšla v dveh izdajah. L. 1911 je »Matica srbska« nagradila njegovo »Hasanaginico«, ki je izšla v »Letopisu«. Napisal je tudi »Andjelijo«, ki je izšla v podlistku »Naroda«. Rokopis »Sunce« še ni tiskan. Prevedel je tudi Heinejev »Lirski intermezzo« in izdal večjo zbirko prevodov »Iz nemške lirike«. L. 1914 ga je izvolila kr. Srpska Akademija v Belgradu za svojega dopisnega člana, l. 1920 pa je postal član umetniškega odelenja Jugoslov. akademije v Zagrebu. Regent Aleksander ga je odlikoval z lento sv. Save. Med svetovno vojno je bil Šantić avstrijskim oblastem dvakrat za talca, radi nekaterih svojih pesmi je prišel tudi pred sodišče, ki ga je dvakrat oprostilo.

— **Senzacijonalne aretacije v Velenju.** Listi poročajo, da so v premogovnikih v Velenju in Zabukovci prišli pred dnevi na sled velikim sleparijam. Aretirali so doslej v imenovanih premogovnikih več uslužbencev, ker so falsificirali že od preobrata naprej razne listine v knjigovodstvu in pri zaračunavanju mezd na ta način, da so vpisovali zaslužek na osebe, ki že davno niso več v premogokopu; samcem so zaračunavali družinske doklade ter falsificirali številke. Država je oškodovana za več stotisoč dinarjev. Preiskava se nadaljuje.

— **Protest glavnega odbora »Kmetijske družbe«.** Glavni odbor »Kmetijske družbe« je poslal velikemu županu ljubljanske oblasti protest proti odgoditvi občnega zbora »Kmetijske družbe«. V protestu navaja, da je osrednja vlada z odgoditvijo občnega zbora prekršila svoje lastne obveze in pogazila sporazum, ki je bil dosežen med spornima strankama po intervenciji pokrajinske vlade. Vlada je prezrla pravila družbe in oškodovala njene gospodarske interese. Končno zahteva razveljavljenje dotičnega sklepa in takojšnje sklicanje občnega zbora.

— **Obletnica rojstva J. J. Strossmayerja.** V ponedeljek so v Zagrebu in po vsej Hrvatski slovesno praznovali 109. obletnico rojstva velikega jugoslovanskega škofa J. J. Strossmayerja (4. februarja 1815 — 8 .april 1905).

— **Mariborska zvonolivarna »Zvonoglas«.** Prejeli smo iz Maribora: Dne 30. januarja je lila mariborska zvonolivarna »Zvonoglas«, Tomanova ulica, svoj prvi liv, ki je obstojal iz 10 zvonov, kateri so naročeni od župnišč: Sv. Lovrenc Dr. P.; Sv. Benedikt, Slov Gor.; Bednja ,Hrvatsko; Ploščica, Banat. Dogodku samemu je prisostvovalo zelo veliko občinstva. Bilo je polno hvale o ljubeznjivosti lastnikov in vodstva, ki je radevolje tolmačilo vsa vprašanja občinstva, katero je v zeliko napetostjo pričakovalo trenutka, ko livar z besedami »Torej v božjem imenu« sune z železnim drogom v luknjo topilne peči in se po pripravljeni poti vlije stopljena kovina v krasni barvi v pripravljene kalupe pod zemljo. Občinstvo se je moglo prepričati, da je to velepodjetje v stanju zadostiti največjim nalogam, saj je v rokah strokovnjaka Greising-a, ki je rojen v družini, kjer je zvonolivarska obrt od pokolenja do pokolenja dedna. Tovarna sama je opremljena z velikansko topilno pečjo, ob kateri ležita na obeh straneh po ena jama za kalupe. To velepodjetje, ki se bo, kakor čujemo, tudi sicer povečalo, je želo navedenega dne občo pohvalo občinstva radi praktične urejenosti in strokovne popolnosti.

Sadjarsko in vrtnarsko društvo za Slovenijo.

Na Svečnico se je vršil v Mariboru občni zbor Sadjarskega in vrtnarskega društva za Slovenijo, katerega se je udeležilo okrog 100 delegatov. Mesto zadržanega predsednika kmetijskega svetnika g. Rohrmana je podal predsedniško poročilo njegov namestnik in znani sadjarski strokovnjak g. Humek, ki je opozarjal na težkoče društva radi pomanjkanja denarnih sredstev. Zborovalce je pozdravil v imenu velikega župana dr. Ploja njegov namestnik dr. Vončina. Za Kmetijsko družbo je izročil pozdrave kletarski nadzornik Gombač, ravnatelj Žmavc pa je pozdravil zborovalce imenom mariborske kmetijske šole. G. Džamonja je poročal o prizadevanju društva pri osrednji vladi za ustanovitev vrtnarske šole za Slovenijo, ki se bo najbrž naslonila na mariborsko podjetje „Vrt", če bo vlada v to svrho dala kako podporo. Doslej kažejo za to v Belgradu malo zanimanja.

Tajniško poročilo navaja, da je Sadjarsko in vrtnarsko društvo štelo v prošlem letu 2131 članov. Načelstvo je imelo 29, glavni odbor pa štiri seje. Vlog in dopisov je bilo v prošlem poslovnem letu 334, ki so bili vsi rešeni. Glavno skrb je obračal odbor društvenemu glasilu „Sadjarju in Vrtnarju", ki je s podporo kmetijskega oddelka pokrajinske uprave izšel v 11 številkah. Načelstvo je sklenilo v podkrepitev agitacije podariti vsakemu članu, ki pridobi vsaj dva nova člana, po en letnik „Sadjarja" iz leta 1921. ali 1922. Društvo je skrbelo za razna predavanja zlasti po podružnicah. Glede nakupa sadjarskega in vrtnarskega orodja in potrebščin se kaj gotovega ni moglo ukreniti, ker je v današnjih razmerah težko dobiti kaj dobrega in po količkaj primernih cenah. Umetna gnojila bo oddajala podružnicam Kmetijska družba potom Sadjarskega in vrtnarskega društva. Načelstvo je nameravalo v prošli jeseni preskrbeti Ljubljano s sadjem. Obrnilo se je v tej zadevi na mestni magistrat in na druge korporacije za potrebne lokale. Ker se lokali niso dobili, se je moral načrt za enkrat opustiti, a se bo skušal izvesti prihodnjo jesen, kar bi bilo v interesu producenta kakor konsumenta. Važno je nadalje vprašanje vrtnar. šole. Ker ni misliti, da bi tako šolo ustanovila država, je prišel odbor do sklepa, da bi bilo najbolje, da se vrtnarska šola priključi kakemu že obstoječemu podjetju. Društvo je tozadevno v dogovoru z vrtnarskim velepodjetjem Džamonja v Mariboru. Podružnic je doslej ustanovljenih 24 z 935 člani. Skoro vse podružnice so živahno delovale. Prirejale so predavanja in poučne izlete,

mnoge tudi sadne oglede in dobro uspele sadne razstave. Po prizadevanju glavnega odbora se je razdelilo podružnicam po znižanih cenah več tisoč sadnih dreves. Posebno pohvalno je omeniti delovanje podružnic v Tržiču, Škalah in Šmartnem ob Paki. Zadnja šteje 121 članov, od katerih je 90 odstotkov posestnikov.

Iz blagajniškega poročila posnemamo, da je imelo društvo v minulem letu 73.509 Din dohodkov in 73.103.61 Din izdatkov. Preostanek za leto 1923 znaša torej 405.39 dinarjev. Skupni preostanek dveh let znaša 20.457.73 dinarjev, ki naj bi se po mnenju odbora porabil kot obratna glavnica za nabavo zaloge nekaterih sadjarskih in vrtnarskih potrebščin, ki bi se prodajale društvenikom.

Po poročilih odbornikov se je razvilo živahno razpravljanje o raznih predlogih podružnic za pospeševanje vrtnarstva. G. Džamonja je sporočil potrebo ankete interesentov za spremembo zakona o nadzorovanju gojenja in prodaje semen. Strokovnjaki bi naj tudi čimprej izdelali načrt najboljših sadnih vrst, primernih za naše kraje. Končno se je povdarjala potreba posredovalnice za izvoz sadja v korist producentov in da se izločijo čisto nepotrebni prekupčevalci, ki na račun naših sadjarjev zaslužijo ogromne svote — po večini seveda Nemci.

Pri volitvah je bil izvoljen z malo spremembo zopet stari odbor s predsednikom kmetijskim svetnikom g. Rohrmannom in podpredsednikoma ravnateljem Belletom ter Humekom.

Gospodarstvo.

g **Pospeševanje živinoreje.** Iz Belgrada poročajo, da se tekom februarja vrši v Belgradu konferenca strokovnjakov, ki se bo pečala s pospeševanjem živinoreje. Posebna pozornost se bo posvečala konjereji. Iniciativa za konferenco je izšla iz ministrstva za poljedelstvo in vode.

g **Semenj kož divjačine.** Na letošnjem sejmu v prostorih „Balkana" v Ljubljani, kjer je bilo glavno tržišče kož, je bilo prodanih: 10 kož vidrinih za ceno 2000 Din, 140 kož kun belic in zlatic po 2000 do 2750 Din, 835 kož lisic p o50 do 750 Din, 30 kož jazbecev po 150 Din, 2300 kož zajcev po 10 do 15 Din, 100 kož polhov po 8 Din, 20 kož krtov po 10 Din, 1000 kož veveric po 20 Din, 80 kož srn po 25 Din, 3 kože divje mačke po 200 Din, 10 kož dihurjev po 200 do 250 Din, 2 koži volčji po 300 Din. Skupni izkupiček v prostorih Balkana prodanih kož je znašal okrog 1,000.000 Din; približno za isto svoto se je prodalo kož popoldne v raznih drugih lokalih ljubljanskih.

g **Kletarski tečaj na Grmu.** V dneh 23. do 25. januarja se je vršil pri drž. kmetijski šoli na Grmu pod vodstvom ravnatelja B. Skalickega in s sodelovanjem strokovnega učitelja Fr. Simončiča trodnevni kletarski tečaj, ki je bil prav dobro obiskan. Poleg treh domačih učencev II. letnika zimske šole se je tečaja udeležilo 31 zun. udeležencev in sicer 14 iz Dolenjske, 7 iz Belokrajine, 6 Gorenjcev, 1 Notranjec in 3 Štajerci. Po poklicu je bil 1 udeležencev duhovnik-vinogradnik, 19 vinogradnikov, ozir. vinogradniških sinov, 2 nadučitelja, 7 gostilničarjev in vinskih trgovcev ter 2 vinska trgovca-vinogradnika. Videti je, da vlada za to važno gospodarsko panogo živo zanimanje. Posebno razveseljivo je, da so se začeli tudi Belokranjci zanimati za umno kletarstvo, ki je še posebno za Belokrajino velikega pomena.

g **Kmetijski tečaji na Grmu.** Tekom tega meseca se bo vršila pri kmet. šoli na Grmu pri Novem mestu še dva tečaja in sicer od 18. do 20. febr. sadjarski tečaj; od 21. do 23. tečaj za pridelovanje in umno vporabo krme. Z ozirom na veliko važnost sadjarstva in živinoreje za vso Slovenijo bi bilo želeti, da se kmetovalci teh tečajev obilno udeležijo. Priglase sprejema ravnateljstvo šole. Za vinogradnike se vrši 24. in 25. febr. tečaj za delo v vinogradih in obrezovanje trt; dne 7. aprila za spomladno cepljenje in stratificiranje trt in 10. in 11. junija za zatiranje škodljivcev in zeleno cepljenje trt. Kdor se hoče tudi v umnem vinogradništvu izvežbati, naj se udeleži teh tečajev in se priglasi takoj pri vodstvu kmet. šole na Grmu.

g **Ustanovni občni zbor »Glavne zveze jugosl. vinogradnikov«** se vrši dne 16. februarja 1924 ob 10. uri predpoldne v dvorani trgovske in obrtniške komore v Zagrebu, Trg 29. listopada, I. nadstr. Udeležniki občnega zbora imajo pravico do polovičnih kart na vseh železnicah in parobrodih države SHS.

g **Mednarodna železniška konferenca.** Na mednarodni železniški konferenci, ki se je vršila v Budjejevicah v dneh od 24. do 27. jan. in katere so se udeležili zastopniki Avstrije, Jugoslavije, Italije, Mažarske in Češkoslovaške, so se sklenile sporazumno odredbe o hitrejšem in direktnem medsebojnem železniškem prometu ter je bil izdelan za te dežele poseben vozni red za leto 1924-25. Sporazumne železniške zveze stopijo v veljavo 1. junija 1924 in pomenjajo znatno izboljšanje dosedanjih razmer.

g **Izvoz prašičev iz Jugoslavije.** V preteklem letu je bil izvoz prašičev iz naše države po številu izredno velik. Samo v drugi polovici preteklega leta je bilo izvoženih 480.000 komadov, od katerih je šlo v Italijo 60 odstotkov, v Češkoslovaško 30 odstotkov, v Nemčijo in Avstrijo pa 10 odstotkov.

g **Kmetijska šola v Plevlju.** V Plevlju se je te dni otvorila nižja kmetijska šola.

g **Zamenjava bolgarskih bankovcev.** Bolgarska Narodna banka bo stare bolgarske bankovce zamenjala z novimi. V inozemstvu se lahko ti bankovci zamenjajo za tujo valuto, dočim je na Bolgarskem povodom zamenjave prepovedan vsak izvoz bankovcev v inozemstvo.

g **Izvrstno sredstvo proti hripavosti.** V polovico kozarca precej vroče vode se dene kavina žlička izčiščenega glicerina in se to grgra. Uspeh se takoj pokaže.

g **Vrednost denarja** 6. februarja: V Curihu 100 Din 6.75 švicarskih frankov, na zagrebški borzi 1 dolar 82.75—83.75 Din.

Tržne cene.

Živina. Pretekli teden so bile v Zagrebu nastopne cene za kg žive teže: voli domači I 15—16.25, II 14—14.5, III 12—13.5, bosanski voli I 12—13.5, II 9.5 do 12, III 8—10, mlada živina 13—15, krave 10—15, teleta 20—21.5, svinje boljše 26 do 27.5, slabše 20—21.25 Din. — Na dunajskem živinskem sejmu 4. t. m. so plačevali za kg žive teže v tisočih aK: voli 11—16, izjemno 19, biki in krave 11—15, slaba živina 7.5—11.

Prešiči. Na mariborskem svinjskem sejmu dne 1. februarja so bile nastopne cene: 3 do 4 mesece stari prešiči 650 do 800, 5 do 7 mesecev stari prešiči 1000 do 1025, 8 do 10 mesecev stari 1250 do 1350, 1 leto stari 1750 do 1875; 1 kg žive teže 22 do 25, 1 kg zaklane teže 26.25 do 30.

Krma. Cene v Zagrebu preteklega tedna: seno 75—112.5. otava 150—175, detelja 125—135.5, slama 75—100 Din za 100 kg.

Jajca. Pretekli teden so se jajca prodajala v Zagrebu po 2.25 do 2.75 dinarjev komad.

Izdaja konzorcij »Ljudskega tednika«. — Odgovorni urednik Fr. Jereb. — Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani.

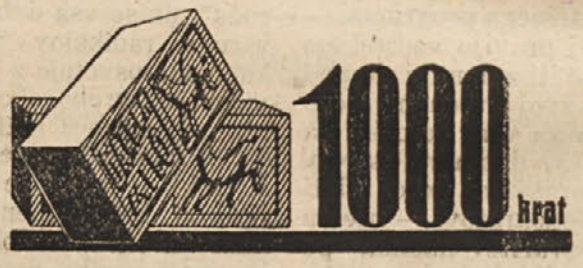

je poplačan trud in delo gospodinje, ako pri pranju uporablja dosledno

samo

MILO „GAZELA"

Prvorazredni moderni brzo-pisalni stroj

Stoewer-Record

Vrhunec finomehanike!

Zastopstvo: Lud. Baraga, Ljubljana, Šelenburgova ulica 6/I.

Hranilni in posojilni zavod

r. z. z o. z.

v Ljubljani na Dunajski c. 23

sprejema hranilne vloge pod najugodnejšimi pogoji,

upoštevajoč od finančnega ministra že naznanjeno davčno prostost hranilnih vlog.

Vloge na tekoči račun, najugodnejše po dogovoru. Daje posojila proti popolni varnosti, najkulantnejše.

Uradne ure od 9. do 12. dop.